

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO
**USPEŠNOST URESNIČEVANJA LIZBONSKE
STRATEGIJE V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2008

TAMARA BANDELJ

IZJAVA

Študentka Tamara Bandelj izjavljam, da sem avtorica te zaključne strokovne naloge, ki sem jo napisala pod mentorstvom dr. Jelene Zorič, in da dovolim njeno objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne: 12.9.2008

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 LIZBONSKA STRATEGIJA	2
1.1 Vzroki za nastanek strategije	2
1.2 Nastanek Lizbonske strategije	2
1.3 Prenovljena Lizbonska strategija	3
1.3.1 Spremljanje uresničevanja prenovljene Lizbonske strategije	5
1.3.2 Drugi cikel Lizbonske strategije	7
2 UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI	7
3 USPEŠNOST URESNIČEVANJA LIZBONSKE STRATEGIJE IN STRATEGIJE RAZVOJA REPUBLIKE SLOVENIJE	10
3.1 Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast	10
3.2 Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta	12
3.3 Učinkovitejša in cenejša država	15
3.4 Sodobna socialna država in večja zaposlenost	16
3.5 Ukrepi za doseganje trajnostnega razvoja	19
3.6 Merjenje uspešnosti Slovenije glede na EU	21
SKLEP	23
LITERATURA IN VIRI	24

KAZALO TABEL

Tabela 1: BDP v tekočih cenah na prebivalca, letna stopnja rasti BDP in BDP na prebivalca po pariteti kupne moči v Sloveniji in EU-25	10
Tabela 2: Delež visokotehnoloških izdelkov v celotnem izvozu v Sloveniji in EU-25	11
Tabela 3: Delež BDP, namenjenega za financiranje raziskav in razvoja v Sloveniji in EU-27	13
Tabela 4: Delež posameznikov, starih med 25 in 64 let, ki so vključeni v vseživljenjsko učenje ter delež posameznikov, starih med 16 in 74 let, ki redno uporabljajo internet v Sloveniji in EU-25	14
Tabela 5: Delež podjetij in posameznikov, ki uporabljajo storitve E-uprave v Sloveniji in EU-25	16
Tabela 6: Enostavnost poslovanja v Sloveniji in EU-25	16
Tabela 7: Stopnja zaposlenosti (prebivalstva v starosti 15–64 let) v Sloveniji in EU-25	17
Tabela 8: Stopnja brezposelnosti in stopnja dolgotrajne brezposelnosti ter delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine v Sloveniji in EU-27	17
Tabela 9: Stopnja zaposlenosti starejših oseb, moških in žensk v Sloveniji in EU-25	18
Tabela 10: Delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine pred prejemom socialnih transferjev, razen pokojnin ter delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine po socialnih transferjih v Sloveniji in EU-25	18
Tabela 11: Energijska intenzivnost gospodarstva (razmerje med bruto porabo energije in BDP države) ter delež obnovljivih virov energije v celotni porabi energije v Sloveniji in EU-25	19
Tabela 12: Emisije ogljikovega dioksida na prebivalca (t) ter zbrani komunalni odpadki v kg na prebivalca v Sloveniji in EU-25	20
Tabela 13: Uvrstitev ter točke Slovenije in EU-25 v letih 2004 in 2006	21
Tabela 14: Uvrstitev ter točke Slovenije in povprečja EU-25 po posameznih ocenjevanih področjih	22

UVOD

Evropa se je leta 2000 soočala z nizko gospodarsko rastjo, njene posledice pa so se kazale na vseh področjih družbenega življenja prebivalstva. Voditelji držav so bili prisiljeni spoprijeti se z grožnjo, da bo evropski socialni model propadel. Z namenom izogniti se krizi so na srečanju v Lizboni leta 2000 voditelji Evropske unije sprejeli številne ambiciozne reforme. Skupek potrebnih reform so poimenovali Lizbonska strategija, v kateri so opredelili cilje, ki so potrebni, da bi z njihovim uspešnim uresničevanjem Evropska unija do leta 2010 postala najbolj konkurenčno, dinamično in na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, ki bi zagotavljalo polno zaposlenost, ekonomsko in socialno kohezijo. Strategija se ne osredotoča samo na gospodarska vprašanja, temveč vključuje socialna, okoljska, politična in pravna ter kulturna razmerja. Usklajeno delovanje na vseh omenjenih področjih naj bi vodilo do trajnostnega razvoja Evropske unije.

Lizbonska strategija obsega vrsto področij, kot so znanstvene raziskave, izobraževanje, poklicno usposabljanje, dostop do interneta in elektronsko poslovanje. Zajema tudi reformo evropskih sistemov socialne varnosti. Za ustanove Evropske unije in članice Evropske unije Lizbonska strategija predstavlja usmeritev pri izvajanju gospodarskih in socialnih reform. Pri uresničevanju reform, ki jih morajo države izvesti v okviru Lizbonske strategije je bil dosežen precejšen napredek na državni in evropski ravni, kljub temu pa Evropa zaostaja za načrtovanim.

Pri spremljanju napredka pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije je bilo ugotovljeno, da so v strategiji opredeljeni cilji preštevilni ter zapleteni, zato tudi uresničevanje poteka veliko počasneje od načrtovanega. Napredek, ki so ga države dosegle v petletnem obdobju izvajanja Lizbonske strategije ni bil ustrezen. Zato je Evropska komisija februarja 2005 predlagala spremembe Lizbonske strategije. Prenovljena strategija se osredotoča predvsem na višjo in tudi stabilnejšo gospodarsko rast ter ustvarjanje več delovnih mest.

Slovenija si prizadeva upoštevati predloge Evropske komisije in uresničevati sklepe prenovljene Lizbonske strategije. V ta namen je pripravila Strategijo razvoja Slovenije (2005), v kateri opredeljuje veliko število reform, katerih uspešnost in implementacija se med področji razlikuje. Namen diplomskega dela je ugotoviti, kako uspešno Slovenija napreduje pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije. Pri tem želim tudi ugotoviti, kako se Slovenija uvršča po posameznih kazalcih v primerjavi z EU povprečjem.

Diplomsko delo je sestavljeno iz dveh sklopov. Prvi sklop zajema teoretični del diplomskega dela. Prvo poglavje se osredotoča na predstavitev Lizbonske strategije, vzrokov za njen nastanek in samemu razvoju strategije. V drugem poglavju pa opisujem ukrepe za uresničevanje Lizbonske strategije v Sloveniji ter prednostne razvojne naloge, ki si jih je Slovenija zadala za čim prejšnjo uresničitev ciljev strategije. Drugi sklop zajema analitični del diplomskega dela. V tretjem poglavju tako na osnovi analize izbranih kazalcev za Slovenijo in povprečje EU ocenjujem in predstavim ugotovitve o tem, kako uspešno se strategija izvaja v Sloveniji. V sklepnem delu podajam ključna spoznanja.

1 LIZBONSKA STRATEGIJA

1.1 Vzroki za nastanek strategije

Vpogled v gospodarski položaj držav članic Evropske unije v letu 2000 pokaže, da je bila večina izmed takratnih petnajstih članic gospodarsko precej uspešnih. Države so dosegale zmerno gospodarsko rast, pa tudi njihov makroekonomski položaj je bil ugoden. Evropska unija je ob koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja uspešno začela z uvajanjem evra in hkratno koordinacijo zaposlitvene in gospodarske politike. Navkljub ugodnemu položaju pa je primerjava z vodilnimi svetovnimi gospodarstvi, zlasti z Združenimi državami Amerike, pokazala zaostajanje za njihovo stopnjo gospodarske rasti, zaposlovanjem ter tudi delovno učinkovitostjo (Pahernik, 2006, str. 2).

Voditelji Evropske unije so uvideli, da je potrebno začeti s temeljito prenovijo evropskega gospodarstva, da bi bilo le-to sposobno konkurirati uspešnim svetovnim gospodarstvom. V primeru odlašanja z uvajanjem sprememb bi obstoječe razmere vodile v oslabitev položaja Evropske unije v svetovnem gospodarstvu (Pahernik, 2006, str. 2).

1.2 Nastanek Lizbonske strategije

Zato so na zasedanju Evropskega sveta marca 2000 v Lizboni predsedniki držav in vlad sprejeli dogovor: "Do leta 2010 mora Evropska unija postati najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, sposobno trajne gospodarske rasti s številčnejšimi in boljšimi delovnimi mesti ter z močnejšo socialno kohezijo." Za doseganje tega cilja je Evropska Unija potrebovala strategijo, ki so jo poimenovali Lizbonska strategija (Communication from the Commission, Realising the European Union's potential: consolidating and extending the Lisbon strategy, 2001).

Lizbonsko strategijo so prvič dopolnili na zasedanju Evropskega sveta leta 2001 v Stockholmu, vanjo so vključili še nekaj določil o varstvu okolja. Nato pa so jo dopolnili še leta 2002 v Barceloni, tu so večji poudarek namenili socialni razsežnosti. Vključili pa so tudi zahtevo po tem, da bi 3 % BDP-ja namenjali raziskavam in razvoju (Lizbonska strategija, 2008).

Prvotni cilji Lizbonske strategije so (Kok, 2004, str. 8):

1. povečati delež naložb v zasebno in tudi javno raziskovalno dejavnost, z namenom ustvariti več znanstvenega, tehnološkega in intelektualnega kapitala,
2. spodbujati čim večjo konkurenco na skupnem trgu in odpirati do sedaj zaščiteni in zaprti tržna področja,
3. izboljšati podjetniško okolje ter omogočiti večjo prožnost in prilagodljivost trga dela s pomočjo večjega poudarka na vlaganje v znanje.

Lizbonska strategija je za ustanove in članice Evropske unije pomemben usmerjevalec, ki pomaga pri postavljanju ciljev. Prav tako pa je tudi vodilo, ki daje napotke in pomaga pri razvijanju potrebnih reform za doseg teh ciljev (Lizbonska strategija, 2008).

Sčasoma pa se je izkazalo, da strategija še ne prinaša predvidenih rezultatov, napredek po posameznih državah pa se je zelo razlikoval. Vzroke za tako stanje bi lahko našli v pomanjkanju medsebojnega usklajevanja pri izvajanju ukrepov strategije, nekatere prednostne naloge pa so si celo nasprotovale. Nekateri so predlagali opustitev strategije, saj niso verjeli v izboljšanje njenega uresničevanja. Toda Evropska komisija si tega ni želela, saj je menila, da je potreba po spremembah še nujnejša kot je bila ob odločitvi za sprejem strategije (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 5).

1.3 Prenovljena Lizbonska strategija

Evropski svet si je prizadeval za nadaljevanje izvrševanja usmeritev strategije, zato se je leta 2004 odločil, da bo uveljavljanje strategije poskušal oživiti s tem, da bo zadolžil nekdanjega nizozemskega premierja Wimja Koka za pripravo predloga, s katerim bi lahko uspešno prenovili in prilagodili obstoječo strategijo. Kok je pripravil poročilo ter ga novembra 2004 tudi predstavil širši javnosti. Njegov predlog je postal temelj ponovnemu oživljanju Lizbonske strategije. Evropski svet ga je na svojem zasedanju leta 2005 tudi uradno potrdil. Želeli so zagotoviti izboljšano upravljanje in sledenje strategiji, zato so se odločili, da bodo predvideno obdobje uresničevanja razdelili na dva dela in s tem omogočili tudi lažji nadzor uresničevanja. Prvo obdobje traja od leta 2005 do leta 2008, drugo pa od leta 2008 do leta 2011 (Communication from the Commission to the spring European Council, Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs, 2007, str. 5-8).

Pomemben del izvajanja strategije je nova, odprta metoda koordinacije. Vsebuje znatno uporabo smernic, tako kvalitativnih kot kvantitativnih indikatorjev ter fiksnih urnikov za doseganje ciljev (Resolution on the follow-up of the Lisbon Strategy, 2003).

Na področjih, na katerih Evropska unija nima izključne pristojnosti, se lahko politike posameznih članic usklajujejo prostovoljno. Medsebojno si države izmenjujejo svoje izkušnje in nasvete. Evropska komisija letno pripravlja pregled stanja, v katerem analizira, kako posamezne države uresničujejo cilje, ki so bili podani v Lizbonski strategiji. V skladu z ugotovitvami tudi napiše morebitna priporočila in napotke, ki naj jih države upoštevajo pri izvajanju svojih reform in dolgoročnih programov, s katerimi želijo slediti določilom strategije (Prenovljena lizbonska strategija 2008–2010, 2008, str. 18).

Prenovljena strategija je predlagala pet prednostnih področij, na katerih si morajo tako Evropska unija kot posamezne države članice še posebej prizadevati za napredek, ki bi čim hitreje vodil k zastavljenim ciljem (Kok, 2004, str. 18).

Zastavljeni cilji so naslednji:

1. Vzpostavitev družbe, temelječe na znanju

Evropska komisija se zaveda, da bo prihodnji ekonomski razvoj Evropske unije odvisen od njene zmožnosti ustanavljanja inovativnih in razvojno osnovanih področij, sposobnih uspešno konkurirati na svetovnem trgu. Zato si želi spodbujati vzpostavitev, oblikovanje informacijske družbe ter omogočiti potrebne pogoje za širjenje uporabe elektronskega poslovanja in razvoj naprednih komunikacijskih tehnologij. Prizadeva si za dosledno upoštevanje določila o

vlaganju treh odstotkov BDP-ja v raziskave in razvoj, saj je to edina možnost povišanja rasti produktivnosti. Zaveda se, da ta vlaganja omogočajo tudi visoko prihodnjo gospodarsko rast. Pospeševati pa želi tudi vsesplošno sprejemanje in udejanjanje vseživljenjskega učenja med prebivalci (Kok, 2004, str. 19).

Evropska komisija spodbuja države članice k ustanavljanju inovacijskih središč. To so posebni centri, namenjeni srečevanju in uspešnemu sodelovanju izobraževalnih ustanov ter podjetij, kar vodi do pridobivanja novih rešitev in pomoč pri praktični uporabi le-teh. Potrebno je tudi veliko vlaganj v zagotavljanje kakovosti in ustreznosti izobraževalnih sistemov, ki bodo posredovali ustrezna znanja in tako pripomogli k ustvarjanju konkurenčnih prednosti Evropske unije (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 10).

2. Izboljšanje notranjega trga in spodbujanje konkurence

Prenovljena strategija spodbuja čim večja prizadevanja za odstranjevanje ovir na trgih in omogočanje prostega pretoka blaga in storitev tudi preko meja držav članic. Spodbuja liberalizacijo trgov in odstranjevanje ovir za konkurenco. Zahteva tudi integracijo in poenotenje finančnih trgov (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 23, 25, 26).

Potrebno je poskrbeti za odprte trge na področju energetike, transporta in telekomunikacij. Posamezne članice pa si morajo prizadevati za čim popolnejše izvajanje dane zakonodaje Evropske unije, tako da bo omogočeno tako podjetjem kot posameznikom izkoristiti njene prednosti (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 10).

3. Vzpostavitev privlačnega poslovnega okolja

Lizbonska strategija kot predpogoj za uspešno delovanje podjetij predpostavlja omogočanje dostopa podjetjem do cenejšega in ugodnejšega financiranja ter izboljšanje stečajne zakonodaje. Poudarja pomen predvsem manjših in srednjih podjetij, saj so prav ta največji generator rasti in novih delovnih mest. Zavzema se tudi za odpravljanje birokratskih ovir ter zmanjšanje stroškov in skrajšanje časa, potrebnega za ustanovitev novega podjetja (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 28).

4. Ustvarjanje prilagodljivega trga dela

Osnovni namen je povečanje stopnje zaposlenosti prebivalstva, saj je to najboljši način za zagotovitev socialne in finančne vzdržnosti. Poseben poudarek se posveča zaposlenosti žensk ter starejših oseb. Poudarja se težnja po zvišanju starosti prebivalcev ob upokojitvi. Zagotoviti je potrebno enakopravnost žensk pri zaposlovanju. Spodbuja se vseživljenjsko učenje, saj le-to iskalcem zaposlitve omogoča večjo prilagodljivost in boljše pogoje pri iskanju zaposlitve (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 31).

5. Spodbujanje strategij na področju varovanja okolja

Strategija predvideva čim hitrejšo ratifikacijo Kyotskega protokola in viden napredek pri izpolnjevanju njegovih določil. Spodbuja ekološko učinkovite tehnološke rešitve ter učinkovito rabe energije (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 35, 37).

1.3.1 Spremljanje uresničevanja prenovljene Lizbonske strategije

Evropska komisija je priporočila usmerjanje prizadevanj predvsem k dvema poglavitnima nalogama, in sicer k ustvarjanju novih in boljših delovnih mest ter vzpostavitvi močnejše in trajnejše gospodarske rasti. Prav uspešnost pri uresničevanju teh dveh ciljev vodi tudi v udejanjanje ostalih, širše zastavljenih načrtov (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 9).

Evropska komisija se je odločila, da bo izboljšala tudi upravljanje Lizbonske strategije, saj mora le-to postati učinkovitejše ter razumljivejše. Slabost dosedanjega upravljanja je predvsem preveč postopkov poročanja, ki se med seboj prekrivajo. Članice si medsebojno izmenjujejo pristojnosti, nihče pa noče prevzemati odgovornosti za uresničeno. Komisija se je odločila predložiti poseben akcijski program, v katerem je opredelila potrebne ukrepe ter odgovorne osebe v izogibanje prelaganju odgovornosti. Zaradi počasnega uresničevanja zadanih ciljev je Komisija predlagala tudi smernice, ki vsebujejo predloge za politike na področju zaposlovanja, strukturnih reform ter makroekonomskega položaja. Vsaka država mora sprejeti svoje programe, s katerimi bo omogočeno uresničevanja določil, določiti pa morajo tudi osebo, ki bo odgovorna za uresničevanje teh nacionalnih reform (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 13).

Z namenom poenostavitve poročanja o dosežkih se le-to strne v eno samo poročilo o napredovanju pri doseganju potrebnih ciljev, ki vsebuje poročilo o posameznih državah ter dosežek Evropske unije kot celote. Tako bo lažje analizirati doseženo stanje in predlagati nove smernice za naslednje leto, Komisiji pa bo olajšano spremljanje približevanja zadanim ciljem ter nudenje morebitnih dodatnih nasvetov (Rast in delovna mesta - Nov začetek za Lizbonsko strategijo, 2005, str. 13).

V začetku leta 2006 je Evropska komisija predstavila prvo letno poročilo, ki daje vpogled v izvajanje Lizbonske strategije ter ocenjuje programe reform po posameznih državah članicah. Predlagala je štiri osnovna področja, na katera naj se strategija osredotoči. Ta so (Communication from the Commission to the spring European Council, Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs, 2007, str. 10 -15):

1. vlaganje v znanost in inovacije,
2. spodbujanje podjetniških zmogljivosti,
3. spopadanje z izzivi globalizacije in demografskih sprememb in
4. energetska politika.

Poudarili so tudi pomembnost vzpostavitve sistema "vse na enem mestu" ter omogočanje, da bi čim prej državljani lahko kjer koli v Evropski uniji ustanovili podjetje v največ enem tednu.

Države članice naj bi do konca leta 2007 vsakemu, ki zaključi svoje izobraževanje, v največ šestih mesecih omogočile najti ustrezno zaposlitev, pripravništvo ali pa morebitno nadaljnje usposabljanje ali šolanje.

Do leta 2010 je predvideno, da bi se letno ustvarilo vsaj dva milijona novih delovnih mest. Izpostavili pa so tudi področje energetike, kjer zahtevajo povečanje deleža obnovljivih virov energije na 15 odstotkov, do leta 2015 pa dosego 8 odstotnega deleža biogoriva v celotni porabi goriva (Lizbonska strategija, 2008).

Oktober leta 2007 so se predstavniki držav članic zbrali na srečanju Evropskega sveta v Lizboni. Tu so razpravljali o pripravljenosti Evropske unije za odzivanje na pritiske globalizacije. Ugotovili so, da je treba Lizbonsko strategijo v naslednjem ciklu izvajanja poglobiti, čeprav je model Evropske unije za razvoj prav zaradi združevanja konkurenčnosti s solidarnostjo in vzdržnostjo ustrezno orožje za spopad z globalizacijo. Začetni del poročila, ki je namenjeno zasedanju Evropskega sveta v letu 2008, poudarja predloge Evropske komisije za vnaprejšnje delovanje strategije.

Velik pomen se pripisuje še nadaljnjemu pomenu makroekonomske stabilnosti, obenem pa vidijo potrebo po nenehnem spodbujanju reform za doseganje vzdržne in trdne prihodnje gospodarske rasti. Del poročila povzema tudi ocene napredka posamezne države članice pri uresničevanju svojega lastnega programa reform ter tudi posebnih priporočil Evropskega sveta (Communication from the Commission to the spring European Council, Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs, 2007, str. 5).

Članice Evropske unije so si od leta 2005 prizadevale pri udeležanju reform, zelo opazne pa so razlike pri uspešnosti. Analize o napredku so pokazale, da je treba pohvaliti splošno zmanjšanje proračunskih primanjkljajev držav, pa tudi javnih dolgov. Toda države niso popolnoma izkoristile ugodnih pogojev gospodarske rasti za to, da bi zmanjšale strukturne primanjkljaje. Zaskrbljujoče pa je znatno zaostajanje za načrtovanimi ciljnim vlaganji v raziskave in razvoj. Vpogled v gospodarsko stanje je pokazal, da so gospodarstva držav članic medsebojno precej odvisna. Pozitivne učinke za Unijo kot celoto poraja časovno usklajevanje reform ter stremljenje k enakim ciljem. Združene, skupne smernice za vse države so ključni instrument za uspešno koordinacijo ekonomskih politik. Ponujajo splošno ogrodje, znotraj katerega pa lahko posamezne države, ki se trenutno nahajajo v različnih obdobjih razvoja ter imajo različne institucionalne okvirje, zasledujejo svoje lastne reformne programe (Communication from the Commission to the spring European Council, Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs, 2007, str. 6, 8).

Na srečanju so se voditelji zavzeli tudi za razvoj in spodbujanje inovacijskih in ustvarjalnih zmožnosti. Prizadevajo si za vzpostavitev prostega pretoka znanja. To bi pomenilo popolno čezmejno mobilnost raziskovalcev, študentov in znanstvenikov. Pogoj za to pa je spodbujanje in poenostavljanje uporabe intelektualne lastnine, omogočanje sodobne raziskovalne infrastrukture ter pospeševanje vzajemnega priznavanja kvalifikacij. Še vedno pa bo potrebno veliko pozornosti namenjati usklajevanju ekonomske, zaposlovalne ter socialne politike (Lizbonska strategija, 2008).

1.3.2 Drugi cikel Lizbonske strategije

Na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta v marcu 2008 je slovensko predsedstvo začelo z drugim triletnim obdobjem Lizbonske strategije, ki traja od leta 2008 do leta 2010. Evropski svet je potrdil obstoječe skupne smernice tudi za naslednje obdobje. Obenem je tudi spodbudil Evropsko komisijo, Svet ter posamezne državne koordinatorje Lizbonske strategije, naj začnejo razmišljati tudi o nadaljnjih usmeritvah strategije po koncu drugega triletnega cikla izvajanja (Lizbonska strategija, 2008).

Slovenija si je med predsedovanjem Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 in hkratnem zagonu novega cikla strategije želela predvsem dodatno pospešiti dosedanje izvajanje reform, ki bi vodile k uresničevanju ciljev strategije. Poudarja pomen prizadevanja vsake posamezne države članice k trudu za uspešno izvajanje lastnih reform ter hkratno sledenje skupnim ciljem, ter si prizadeva za uresničevanje temeljnih ciljev strategije, ki so: 1. inovativna ter na znanju temelječa družba, 2. konkurenčno gospodarstvo, 3. skrb za človeške vire ter 4. spopadanje z energetske in okoljske vprašanji (Program slovenskega predsedovanja Svetu EU, 2008, str. 7).

Opazen je napredek pri uresničevanju ciljev, a potrebno je še naprej nadaljevati z reformami če želi Evropska unija ostati konkurenčno gospodarstvo. Potrebno bo spodbujati mala in srednje velika podjetja, predvsem na področju možnosti financiranja in zniževanja administrativnih ovir. Seveda pa bodo reforme in trud za uspešnost pomembne tudi po preteku drugega cikla Lizbonske strategije (Lizbonska strategija, Mejniki in novo triletno obdobje (2008–2011), 2008).

2 UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI

Slovenija je v letu 2001 sprejela Strategijo gospodarskega razvoja Slovenija za obdobje od leta 2001 do leta 2006. Njen osnovni namen je bil povečati stopnjo gospodarske rasti Slovenije, da bi se tako čim bolj približali ostalim državam EU na področju gospodarstva ter posledično tudi drugih področjih. Namen strategije je bil državi zagotoviti stabilni razvoj v prihodnosti ter doseči znaten premik od slabše razvitim k razvitejšim ter uspešnim državam (Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006, 2001).

Slovenija se je leta 2004 pridružila Evropski uniji, poleg članstva pa je morala sprejeti tudi nekatere nove cilje in smeri razvoja celotne Skupnosti, katerim se je potrebno prilagoditi ter jih vključiti v nacionalne programe razvoja. Postali smo del širše skupnosti držav in od takrat je potrebno lastne smernice uresničevati skladno s skupnimi usmeritvami drugih držav, skupnimi predpisi Evropske unije ter Lizbonsko strategijo (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005, str. 1).

Prizadevati si moramo za doseganje hitrejše gospodarske rasti, večje zaposlenosti, visoke ravni socialne varnosti ter varovanja okolja tako na ravni naše države kot tudi s prispevanjem k celotni skupnosti. Zavedati se moramo, da prizadevanja ne vplivajo samo na našo državo,

ampak imajo posledice tudi za druge države članice (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005, str. 1).

Slovenija je morala analizirati sedanje stanje, svoje prednosti in slabosti in ugotoviti morebitne priložnosti pri nadaljnjem razvoju. V ta namen je bila leta 2005 oblikovana Strategija razvoja Slovenije. V njej so opredeljeni cilji, ki si jih želi država doseči. Obsegajo tako gospodarska področja kot tudi področja socialne varnosti, okolja, politike in kulture. Strategija pomeni tudi umeščanje ciljev Lizbonske strategije v okolje Slovenije, s tem da se pri njenem oblikovanju upošteva zmožnosti in prednosti, značilne za našo državo (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005, str. 1).

Po sprejemu strategije je vlada določila skupino strokovnjakov s področij gospodarstva in državne uprave ter jim naročila naj predlagajo konkretne ukrepe za izvedbo strategije na področju konkurenčnosti, višje gospodarske rasti in zaposlenosti. Odbor je oktobra 2005 predstavil prvi predlog zasnov gospodarskih in socialnih reform za povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Program reform je usklajen s Strategijo razvoja Slovenije (2005). Analizirali so dosednji razvoj Slovenije in ugotovili, da so pomanjkljivosti predvsem v tem, da je gospodarstvo še vedno preveč regulirano, razvoj podjetništva še ni zaživel, raven inovativnosti pa je zelo nizka. Zato so za doseganje ciljev, predvidenih v Lizbonski strategiji nujne strukturne reforme, predstavljene v Programu reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji. Osredotočajo se predvsem na prestrukturiranje in nadaljnjo liberalizacijo gospodarstva, pa tudi na spodbujanje večje prihodnje gospodarske rasti, prav tako pa tudi zaposlenosti (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005, str. 1).

Strategija razvoja Slovenije (2005) navaja nekaj temeljnih ciljev, za katere si prizadeva da bi jih Slovenija v naslednjih letih uresničila. Zaželeno je, da bi se povečala zaposlenost v skladu s cilji Lizbonske strategije, izboljšali kakovosti življenja in blaginja, merjeni s kazalniki zdravja, socialnih tveganj in družbene povezanosti. Poleg tega pa na podlagi svojega razvoja, kulture in prispevanja k učinkovitosti in uspešnosti celotne skupnosti postati prepoznavna in ugledna država. Za uresničenje opisanih ciljev pa je nujnega pomena izvedba predvidenih strukturnih reform. Strategija opredeljuje pet prednostnih razvojnih nalog za njihovo doseganje (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005, str. 2).

Prednostne razvojne naloge, opredeljene v Strategiji razvoja Slovenije (2005), so naslednje:

1. Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast

Osnovno vodilo je spodbuditi konkurenčnost gospodarstva in dosegati višje prihodnje stopnje gospodarske rasti. Pomemben poudarek se namenja razvoju podjetništva, predvsem pa je podpora namenjena malim in srednjim podjetjem. Potrebno je oblikovati prijaznejše poslovno okolje in spodbujati naložbe, tako domače kot tuje. Predvidena je tudi podpora pri internacionalizaciji slovenskega gospodarstva ter povečanju konkurenčne sposobnosti storitev.

Posebna pozornost se namenja tudi usklajenemu delovanju makroekonomskih politik in stabilnemu okolju, ki je omogočilo izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev,

vključitev v evropski tečajni mehanizem ERM 2 in prevzem evra leta 2007. Predvidena je postopna ukinitve davka na izplačane plače ter poenostavitev davčnega sistema.

2. Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta

Slovenija mora v svoj načrt gospodarskega razvoja vključiti tudi uporabo znanja kot ključnega nosilca sprememb. Ustrezno je treba oblikovati inovativno in tehnološko ter informacijsko napredno gospodarstvo. Nujna je povečana stopnja sodelovanja med gospodarstvom in izobraževalnimi ustanovami ter prenos obstoječega znanja in izsledkov v praktično uporabo. Potrebno je tudi večje vlaganje sredstev v raziskave in razvoj. Poudarja pa se tudi pomen izboljšanja kakovosti obstoječega izobraževalnega sistema in spodbujanje vseživljenjskega učenja.

3. Učinkovitejša in cenejša država

Predvideno je povečanje učinkovitosti države, za to pa je potrebno najprej izboljšati preglednost delovanja javne uprave, predvsem z izboljšanjem kakovosti njenih storitev in informatizacijo postopkov. Presoditi je treba vplive predpisov z vidika nepotrebnega omejevanja konkurence in gospodarske dejavnosti in omejitve odpraviti. Poudarja se tudi nujnost prenovitve ter izboljšanja delovanja obstoječega pravosodnega sistema.

4. Sodobna socialna država in večja zaposlenost

Načrtuje se ustanovitev okolja, v katerem je posameznikom omogočeno olajšano in hitrejše iskanje zaposlitve, obenem pa nudena visoka raven socialne zaščite. Zato je predvidena tudi prenova sistemov socialne zaščite, ki bi omogočila čim hitrejše odpravljanje družbene izključenosti ter socialne ogroženosti prebivalstva. Spodbujati želijo aktivno vključevanje brezposelnih oseb v iskanje primerne delovnega mesta. Veliko podpore bo namenjene njihovem nenehnemu izobraževanju in usposabljanju, katerega namen je narediti iskalce zaposlitve bolj zanimive za delodajalce.

5. Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja

V ospredju je želja po zagotovitvi tega, da bodo ukrepi uresničevali tako posamezne cilje, predvidene v Lizbonski strategiji kot tudi pomagali pri zagotavljanju trajnostnega razvoja Slovenije. Večji poudarek se tu namenja specifičnim potrebam države kot posameznice. Usmeriti se želijo predvsem na področja izboljšanja zdravstvenega stanja prebivalstva, ohranjanja okolja, zmanjšanja energetske intenzivnosti ter razvoja nacionalne identitete, kulturne in naravne dediščine. Poleg tega pa je veliko pozornosti namenjene tudi skrbi za trajno obnavljanje prebivalstva, skladnejšemu regionalnemu razvoju ter izboljšanju gospodarjenja s prostorom.

5.4. 2007 je bil v Sloveniji za državnega koordinatorja, ki bo skrbel za dosledno izvajanje Lizbonske strategije, imenovan dr. Žiga Turk, minister Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj. Slovenija strategiji in njenemu doslednemu izvajanju posveča veliko pozornost, prav to je bila tudi ena od njenih prednostnih nalog v obdobju predsedovanja Svetu Evropske unije.

Vlada je tudi podprla ustanovitev Strokovnega sveta za Lizbonsko strategijo, katerega vodja je dr. Andrej Umek. Sestavljajo ga strokovnjaki iz različnih področij, na katere se usmerja strategija. Njegova naloga je bila utemeljeno podati možne smernice in napotke za delovanje Slovenije v skladu z Lizbonsko strategijo v času pred njenim predsedovanjem EU, pa tudi med tem obdobjem (Lizbonska strategija, Mejniki in novo triletno obdobje (2008–2011), 2008).

3 USPEŠNOST URESNIČEVANJA LIZBONSKE STRATEGIJE IN STRATEGIJE RAZVOJA SLOVENIJE

3.1 Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast

Dolgoročna uspešnost in dinamika slovenskega gospodarstva je odvisna predvsem od njegove konkurenčnosti. Zato si mora prizadevati za spodbujanje gospodarske rasti in stopnje razvitosti, za mednarodno odprtost gospodarstva, predvidljive makroekonomske razmere ter razvoj uspešnih in inovativnih domačih podjetij. V Tabeli 1 so predstavljeni najpomembnejši kazalci s tega področja, ki merijo stopnjo razvitosti gospodarstva ter gospodarske rasti v Sloveniji, podana pa je tudi primerjava s povprečjem EU-25.

Iz Tabele 1 je razvidno, da BDP na prebivalca v tekočih cenah v Sloveniji v razdobju od leta 2004 do leta 2007 znatno zaostaja za povprečjem EU-25, pri čemer se zaostanek iz leta v leto zmanjšuje. Pri tem je v mednarodnih primerjavah stopnje razvitosti ustrežneje upoštevati BDP na prebivalca po pariteti kupne moči, ki upošteva razlike v ravni cen med državami. BDP na prebivalca po pariteti kupne moči Slovenije je prav tako v vseh letih nižji od povprečja EU-25, pri čemer se zaostanek Slovenije vztrajno znižuje, kar predstavlja spodbudo za nadaljnje približevanje povprečnemu dohodku na prebivalca EU-25. K temu je prispevala rast BDP v Sloveniji, ki je v vseh opazovanih letih višja kot znaša povprečje EU-25. V letu 2007 je bil BDP na prebivalca po pariteti kupne moči za slabih 15 odstotkov nižji od povprečja EU-25.

Tabela 1: BDP v tekočih cenah na prebivalca, letna stopnja rasti BDP in BDP na prebivalca po pariteti kupne moči v Sloveniji in EU-25

	Slovenija				EU-25			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
BDP v tekočih cenah na prebivalca	13.000	13.677	14.800	16.600	22.300	23.400	24.600	24.800
BDP v tekočih cenah na prebivalca (EU-25=100)	58,3	58,4	60,2	66,9	100	100	100	100
BDP na prebivalca po pariteti kupne moči (EU-25=100)	81,9	83,3	84,4	85,5	100	100	100	100
Letna stopnja rasti BDP (%)	4,6	3,9	5,2	6,1	2,3	1,6	2,9	2,9

Vir: Eurostat, 2008.

Slovenija je kot prva izmed novih članic 1.1.2007 uspešno izpolnila zastavljeni cilj, ki se nanaša na prevzem evra. Tudi po prevzemu evra ostaja velikega pomena ohranjanje makroekonomske stabilnosti in povečevanje konkurenčnosti gospodarstva Slovenije. Usmeritve v okviru dohodkovne politike želijo ohraniti določilo, ki predvideva zaostajanje rasti realnih bruto plač za rastjo produktivnosti, z namenom da bi čim bolj zmanjšali njihov vpliv na naraščanje stroškov dela ali poslabšanje konkurenčnosti gospodarstva. Politika plač

zagotavlja makroekonomsko stabilnost in ravnotežje s tem, da uravnava rast povprečne nominalne plače v skladu z rastjo cen ter samo produktivnostjo dela. Socialni partnerji so podpisali Kolektivno pogodbo o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust, v njej so določili odstotek usklajevanja plač z rastjo cen za leti 2006 in 2007. Plače so se v letu 2006 in letu 2007 vsakič povečale za 2 odstotka, izhodiščne plače v javnem sektorju pa za 1,3 odstotka (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 5).

Na področju davčne zakonodaje se država z namenom spodbujanja podjetništva osredotoča tudi na ukinjanje davka na izplačane plače. Leta 2006 se je stopnja tega davka že znižala za 20 odstotkov, predvideno znižanje za leto 2007 je za 40 odstotkov, v letu 2008 pa je davek nižji za 70 odstotkov. Dokončno prenehanje plačevanja davka je predvideno za leto 2009. V septembru 2006 je vlada sprejela predloge nekaterih novih davčnih zakonov, ki se nanašajo predvsem na poenostavitev sistema. Število davčnih razredov se je tako zmanjšalo s pet na tri (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 6).

V Tabeli 2 je prikazan delež visokotehnoloških izdelkov v celotnem izvozu Slovenije in EU-25 za obdobje od leta 2004 do leta 2006, ki je eden izmed indikatorjev konkurenčnosti gospodarstva. Slovenija glede tega deleža znatno zaostaja za povprečjem EU-25, saj ta delež v EU-25 več kot trikrat presega delež v Sloveniji. Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da delež visokotehnoloških izdelkov v izvozu Slovenije po opazovanih letih celo pada. V letu 2004 je znašal dobrih 5 odstotkov, v letu 2006 pa le še 4,66 odstotka. Delež se niža tudi v EU-25 in sicer se je od leta 2004, ko je znašal 18,38 odstotkov znižal na le 16,54 odstotkov v letu 2006, vendar še vedno ostaja na precej višji ravni kot v Sloveniji.

V letih 2006 ter 2007 je slovensko gospodarstvo uspelo še naprej povečevati stopnjo internacionalizacije. Le-ta se večinoma povečuje preko neposrednih tujih investicij ter zunanjetrgovinskih tokov. V Tabeli 2 je prikazan delež, ki ga neposredne tuje investicije zavzemajo v BDP države. Le-ta je v Sloveniji nekoliko višji od povprečja EU-25, vendar precej nižji kot v ostalih novih članicah EU. Leta 2007 je zunanjetrgovinska odprtost slovenskega gospodarstva, ki se meri kot delež izvoza in uvoza v BDP znašala 72,3 odstotkov, kar je največ doslej, dosežek pa gre pripisati vstopu Slovenije v EU ter tudi izboljševanju zunanjetrgovinske konkurenčnosti našega gospodarstva. V letih 2006 in 2007 se je povečalo tudi neposredno investiranje slovenskih podjetij v tujino (Zupančič et al., 2008, str. 22).

Tabela 2: Delež visokotehnoloških izdelkov v celotnem izvozu v Sloveniji in EU-25

	Slovenija			EU-25		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Delež visokotehnoloških izdelkov v celotnem izvozu (%)	5,2	4,26	4,66	18,38	18,68	16,54
Neposredne tuje investicije (% BDP)	1,8	2,1	2,1	1,0	1,7	1,8

Vir: Eurostat, 2008.

Povečanje konkurenčne sposobnosti storitev pomembno vpliva tudi na gospodarsko rast države, saj delež, ki ga storitve zavzemajo v BDP, vztrajno narašča. Slovenija glede deleža nefinančnih storitev v dodani vrednosti zaostaja za povprečjem EU, vendar se je zaostanek v letu 2007 zmanjšal. To zmanjšanje je predvsem posledica večanja deleža dejavnosti trgovine in prometa, saj imata ti dejavnosti v strukturi dodane vrednosti slovenskega gospodarstva že

višji delež kot znaša povprečje EU. Dohitevanje na področju telekomunikacij in poslovnih storitev poteka počasneje. Konkurenčnost nefinančnih tržnih storitev na zunanjih trgih je najšibkejša na področju storitev z visoko dodano vrednostjo, kjer pa postopoma prihaja do izboljšanja. Prizadevanje za inovacije na področju storitvenih dejavnosti se krepi, kar je pomembno tudi z vidika izboljšanja konkurenčnosti le-teh. Slovenski finančni sektor glede razvitosti še vedno precej zaostaja za povprečjem EU, a zaostanek se v zadnjih letih nekoliko zmanjšuje, kar je predvsem posledica prevzema evra (Zupančič et al., 2008, str. 24-28).

Področje varstva konkurence je ustrezno usklajeno s pravnim redom Evropske unije. V Sloveniji deluje Urad za varstvo konkurence, ki je v svojem delovanju neodvisen, ima pa tudi dovolj pooblastil za učinkovito delovanje. Obstajajo pa še sektorski regulatorji, ki se osredotočajo predvsem na pospeševanje konkurence na področju mrežnih sektorjev (Poročilo o uresničevanju programa 2006, str. 12). Država je sprejela prenovljeno Uredbo o načinu izvajanja gospodarskih javnih služb v elektroenergetskem sektorju z namenom izboljšati delovanje trga energetike. Od 1. julija 2007 je energetske sektor tudi dokončno liberaliziran in takrat so še gospodinjstva dobila pravico do samostojne izbire dobavitelja. Vendar pa tržni delež največjega proizvajalca električne energije v Sloveniji še vedno presega 50 odstotkov, kar kaže na visoko stopnjo koncentracije, pri čemer podobno velja za povprečje EU, kjer ta vrednost znaša 60 odstotkov. Na področju telekomunikacij se v zadnjih letih hitro razvija predvsem trg širokopasovnega dostopa do interneta, ki je bil do leta 2005 še visoko koncentriran. V fiksni telefoniji pri klicih v notranjem prometu je tržni delež prevladujočega operaterja upadel z 99 odstotkov v letu 2006 na 96 odstotkov v letu 2007, vendar še vedno sodi med najvišje v EU, kar je posledica omejevanja konkurence v preteklosti in oteževanja vstopa novih ponudnikov na trg do leta 2006. Pri mobilni telefoniji je koncentracija ravno tako še vedno precej višja kot znaša povprečje EU (Zupančič et al., 2008, str. 23).

V Sloveniji je opazna zelo nizka stopnja podjetniške aktivnosti, še večjo težavo pa predstavljata tudi visoka neuspešnost in propadanje novo nastajajočih podjetij. Zato je v juliju 2006 vlada potrdila Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013, ki je osnova za usmerjanje ukrepov in ustrezno porabo sredstev, namenjenih za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti gospodarstva. Izpostavlja štiri osrednja področja ukrepanja: spodbujanje podjetništva in njemu prijaznega okolja, znanje za gospodarstvo, razvoj in inovacije v gospodarstvu ter spodbujanje malih in srednje velikih podjetij s finančnimi viri (Poročilo o uresničevanju programa 2007, str. 18). V letu 2007 smo zabeležili tudi povečanje zgodnje podjetniške aktivnosti, ki je dosegla 4,8 odstotka, kar predstavlja nekoliko nižjo stopnjo, kot jo zasledimo pri tehtnem povprečju 17 držav Evropske unije in znaša 5,2 odstotka. Med vsemi se Slovenija uvršča na enajsto mesto. Raziskava Observatory of European SMEs iz leta 2007 ugotavlja, da so ovire za podjetništvo v naši državi višje kot v povprečju v Evropski uniji, še posebno pri ovirah, ki se nanašajo na trg dela, birokracijo ter infrastrukturo (Zupančič et al., 2008, str. 22).

3.2 Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta

Slovenija se mora zavedati, da je za prihodnji razvoj ključnega pomena vlaganje v znanje, raziskave in razvoj, ki so glavni nosilec prihodnjih gospodarskih in razvojnih sprememb ter

gonilo rasti gospodarstva. Treba je zagotoviti pogoje za učinkovit in hiter prenos znanja iz znanstvenih ustanov v praktično uporabo, povečati kakovost izobraževalnega sistema ter spodbujati vseživljenjsko učenje prebivalstva.

Za analiziranje doseganja uspešnosti pri predvidenem vlaganju v raziskave in razvoj je v Tabeli 3 prikazan najpomembnejši kazalec, to je delež BDP, ki je namenjen za financiranje raziskav in razvoja. V Sloveniji je ta delež leta 2004 znašal 1,42 odstotka, do leta 2006 pa se je povečal na 1,59 odstotka. V EU-25 pa se je z 1,83 odstotka v letu 2004 zvišal na 1,84 odstotka v letu 2006. V Sloveniji je delež vsako leto na nižji ravni kot v EU-25, toda pri obeh je še vedno precej manjši, kot pa je v strategiji predviden, in sicer 3 odstotke BDP. Premajhna vlaganja pomenijo negotovost za dolgoročno visoko gospodarsko rast.

Tabela 3: Delež BDP, namenjenega za financiranje raziskav in razvoja v Sloveniji in EU-27

	Slovenija			EU-27		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Delež BDP, namenjenega za financiranje raziskav in razvoja (%)	1,42	1,46	1,59	1,83	1,84	1,84

Vir: Eurostat, 2008.

Slovenija dosega napredek pri vlaganjih v raziskave in razvoj, priporočljivo pa je predvsem usmerjanje v trud, da bi bila sredstva, namenjena raziskavam in razvoju uporabljena čim bolj učinkovito. Poročilo o uresničevanju Lizbonske strategije, ki ga je podala Evropska komisija v letu 2007 Sloveniji priporoča, naj okrepi svojo raziskovalno in inovacijsko strategijo in se trudi za njeno uspešno udejanjanje. Zato je leta 2008 Slovenija ustanovila Svet za konkurenčnost, ki je namenjen predvsem spodbujanju sodelovanja med vlado, izobraževalnimi ustanovami ter podjetji pri razvoju in implemetaciji novih rešitev (Zupančič et al., 2008, str. 35). Delež javnih sredstev, namenjenih za financiranje raziskav in razvoja v BDP se zmeroma večja. Veliko vlogo ima tudi olajšava za raziskave in razvoj, ki nastopa pri plačilu davka od dohodka pravnih oseb, uvedena v letu 2006. Pomeni še dodatno spodbudo za namenjanje zasebnih sredstev za raziskave in razvoj. Še vedno pa se nismo približali cilju, ki predvideva en odstotek javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP do leta 2010 (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 21).

V letih 2005 in 2006 je vlada nudila finančno podporo za ustanovitev in delovanje štirih univerzitetnih inkubatorjev ter treh tehnoloških parkov. Omogočila pa je tudi postavitev ustrezne infrastrukture za ta raziskovalna okolja. Konec leta 2006 je potekala vzpostavitev slovenskega centra za konkurenčnost in inovativnost. Namenjen je večjemu sodelovanju izobraževalnih ustanov, inovacijskih središč, Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtne zbornice Slovenije ter gospodarstva. Vlada je potrdila tudi program načrtovanih projektov Tehnološke agencije Slovenije. Agencija služi pospeševanju tehnološkega razvoja in inovativnosti. Nudi podporo tehnološko razvojnih programov podjetij, še posebej tistih, ki nastanejo kot rezultat medsebojnega sodelovanja več različnih podjetij (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 24).

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je dalo pobudo za uresničevanje različnih projektov, katerih namen je vzbuditi zanimanje čim večjega števila prebivalstva za uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije ter drugih elektronskih storitev. Omogočili so vzpostavljjanje devet novih e-knjžnic, sedem novih multimedijskih centrov ter

opremili 45 e-točk, na katerih imajo uporabniki omogočen dostop do storitev e-uprave (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 31).

Tabela 4 prikazuje delež posameznikov, starih med 25 in 64 let, ki so vključeni v vseživljenjsko učenje v Sloveniji in EU-25. Zanimivo je, da je vključenost v Sloveniji v vsakem opazovanem letu večja, kot to velja za povprečje EU-25. Prikazan je tudi delež posameznikov, starih med 16 in 74 let, ki redno uporabljajo internet. V Sloveniji se je v opazovanem obdobju ta delež s 33 odstotkov povečal na kar 49 odstotkov, v EU-25 pa z 38 odstotkov na 53 odstotkov, kar je precej večji delež kot v Sloveniji. Delež vključenosti v terciarno izobraževanje se v Sloveniji postopno povečuje že vse od leta 2004 naprej, zmanjšal se je tudi zaostanek za povprečjem EU-25. Leta 2004 je ta delež znašal slabih 19 odstotkov, v letu 2007 pa kar 22,9 odstotkov, od povprečja EU-25 je bil nižji le za 0,4 odstotne točke.

Tabela 4: Delež posameznikov, starih med 25 in 64 let, ki so vključeni v vseživljenjsko učenje, delež posameznikov, starih med 16 in 74 let, ki redno uporabljajo internet ter delež vključenosti prebivalstva v visokošolsko izobraževanje v Sloveniji in EU-25

	Slovenija				EU-25			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Delež vključenosti v vseživljenjsko učenje (%)	16,2	15,3	15,0	14,8	9,9	10,3	10,2	10,3
Delež uporabe interneta (%)	33	40	47	49	38	43	47	53
Delež vključenosti v visokošolsko izobraževanje (%)	18,8	20,0	21,5	22,9	21,4	22,1	22,7	23,3

Vir: Eurostat, 2008.

Priprava Strategije vseživljenjskega učenja se je zaključila v letu 2006. Potekajo pa tudi prenove programov izobraževanja s področja poklicnega ter srednjega strokovnega usposabljanja, predvideva se tudi uvajanje učenja na daljavo (Poročilo o uresničevanju programa 2006; str. 31, 32). Slovenija si prizadeva z uvajanjem vseživljenjskega učenja povečati prilagodljivost zaposlenih ter njihovo večjo zanimivost za potencialne delodajalce, pa tudi za zmanjšanje obstoječih strukturnih neskladij glede na potrebe dela. Delež oseb (25-64 let), ki so vključeni v proces izobraževanja in usposabljanja je v letu 2006 znašal 17,8 %, kar je precej višji odstotek od povprečja EU-25 (11 %) (Program izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za leto 2007, 2007).

Poteka veliko dodatnih izobraževanj, namenjenih dopolnjevanju pomanjkljive izobrazbe odraslih oziroma pomoči pri potrebnih prekvalifikacijah. Namenjena so predvsem tistim, ki imajo nižje stopnje izobrazbe, so opustili izobraževanje ali pa imajo nizko stopnjo digitalne pismenosti. V Državnem razvojnem programu je določena tudi posebna naloga, to je Karierno svetovanje. Predvideva se povezava vseh dosedanjih centrov za svetovanje pri poklicni karieri in njihova integracija. Tu se bodo združile vse relevantne informacije, omogočeno pa bo spremljanje razvoja posameznikove kariere skozi celotno obdobje njegovega udejstvovanja (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 23-25).

Nujno je tudi srednje poklicno izobraževanje bolj povezati s samim praktičnim delom. Obstaja zaskrbljujoč problem pomanjkanja kadrov s to vrsto izobrazbe, to pa vodi v nujnost večjega povpraševanja po tuji delovni sili, kar je le začasna rešitev. Premajhno povezovanje izobraževalnega sistema in izobraževanja z gospodarstvom pa je opazno tudi pri ostalih vrstah izobraževanja (Prenovljena lizbonska strategija 2008–2010, 2008, str. 106).

Leta 2004 je vlada začela s spreminjanjem Zakona o visokem šolstvu in Zakona o priznavanju in vrednotenju izobraževanja in s tem tudi spremembo visokega šolstva. Visokošolske študijske programe se prenavlja v skladu z bolonjskim procesom, tako se je določilo tudi kreditno vrednotenje posameznih izobraževalnih programov (ECTS) in omogočila mednarodna primerljivost (Poročilo o uresničevanju programa 2006, str. 32). Leta 2007 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2007–2010, uveden pa je bil tudi kreditni sistem. Poteka tudi proces decentralizacije visokega šolstva, podpira se nastajanje novih visokošolskih ustanov, ki pa so usmerjene predvsem na področje družboslovja, ne pa tudi na področje naravoslovja in tehnike tehničnih programov, kot je predvideno v Strategiji razvoja Slovenije (Zupančič et al., 2008, str. 32).

3.3 Učinkovitejša in cenejša država

Za doseganje omenjenega cilja je potrebno veliko vlaganj v izboljšanje administrativnih storitev javne uprave ter poenotenje in informatizacijo postopkov, kar omogoča standardizacijo in nižanje stroškov.

V maju 2006 je država v sklopu prenavljanja uprave vzpostavila nov portal elektronske storitve javne uprave. Tu so na enem mestu zbrani vsi obrazci posameznih ustanov uprave. Uporabnikom je omogočeno elektronsko plačevanje storitev, pa tudi prejemanje vlog. Brezplačni so moduli 'e-vročanja, e-podpisovanja in e-plačevanja.' Prinaša veliko prednosti tako na stroškovnem področju kot tudi na področju skrajšanja in informatizacije upravnih postopkov (Poročilo o uresničevanju programa 2007, str. 26). Vlada si je prizadevala tudi za uvajanje sistemov vodenja kakovosti v javno upravo. Na upravnih enotah so začeli z vzpostavljanjem sistemov kakovosti, osnovanih na standardih ISO, obenem pa tudi sistemov samoocenjevanja (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 37).

Leta 2005 so v Sloveniji vzpostavili sistem e-VEM (vse na enem mestu), namenjen samostojnim podjetnikom. Ta pomeni znatno krajši čas, potreben za ustanovitev podjetja in sicer je namesto osmih dni potreben le še en dan. Tudi takse za vpis, izpis ali morebitne spremembe samostojnih podjetnikov so bile odpravljene. Posledično je bil opazen kar 16 odstotni porast registracije novih s.p. v letu 2006 (Poročilo o uresničevanju programa 2007, str. 18, 19). Novi portal e-VEM za gospodarske družbe od 1.2.2008 omogoča opravljanje storitev za podjetja preko spleta. Preko portala lahko opravijo 1.600.000 postopkov letno. Pogoji za uporabo portala in njegovih storitev pa je ustrezno kvalificirano digitalno potrdilo (e-VEM-GD – Državni portal za poslovne subjekte, 2008).

Slovenija si je z namenom poenostavitve delovanja javne uprave prizadevala za čim hitrejšo vzpostavitev sistema E-uprave ter čim večjo stopnjo uporabe njenih storitev tako med prebivalstvom kot tudi med podjetji. Tabela 5 na strani 16 pokaže, da je delež podjetij, ki uporabljajo storitve E-uprave v Sloveniji od leta 2004, ko je znašal le 47 odstotkov, do leta 2007 narasel na kar 83 odstotkov in tako presegel delež v EU-25. Nekoliko drugačen pa je položaj pri posameznikih, ki uporabljajo storitve E-uprave. Tudi ta se je v Sloveniji povečal in sicer iz 13 odstotkov leta 2004 na 30 odstotkov leta 2007, še vedno pa znaša manj kot v EU-25.

Tabela 5: Delež podjetij in posameznikov, ki uporabljajo storitve E-uprave v Sloveniji in EU-25

	Slovenija				EU-25			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Delež podjetij, ki uporabljajo storitve E-uprave (%)	47	72	75	83	52	57	64	67
Delež posameznikov, ki uporabljajo storitve E-uprave (%)	13	19	30	30	-	23	26	32

Vir: Eurostat, 2008.

Ugotovila se je tudi nujnost izboljšanja učinkovitosti celotnega slovenskega pravosodnega sistema. Zato so aprila 2006 sprejeli Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Le-ta natančno predpisuje le en precej skrajšan postopek, po njem pa se rešujejo morebitne kršitve pravice državljanov do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, določene z ustavo. Preko leta 2006 je potekal na Vrhovnem sodišču poseben projekt, imenovan Zmanjševanje sodnih zaostankov na področju izvršbe. Potrebno je bilo poenostaviti postopek izvršitve, predvsem z namenom razbremenitve pravosodnih delavcev in pospešitev sodnih procesov (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 39).

Slovenija veliko pozornosti posveča odpravljanju administrativnih ovir in povečanju enostavnosti poslovanja, toda pozitivni rezultati ukrepov pri analizi kazalcev o institucionalni konkurenčnosti še niso opazni. V Tabeli 6 so prikazane ugotovitve Svetovne banke, ki se pri oceni enostavnosti poslovanja osredotoča na več kazalcev, med drugim ocenjuje postopke ter čas, potreben za ustanovitev novega podjetja, enostavnost najemanja kreditov, čas, potreben za sodno uveljavitev pogodb ter enostavnost mednarodnega poslovanja. V analizo je zajetih 175 držav. Slovenija se je v letu 2005 uvrstila na 56. mesto med vsemi državami, povprečje EU-25 pa je znašalo 35,86, kar pomeni da je zaostanek Slovenije na področju enostavnosti poslovanja velik. Položaj Slovenije se je v letu 2006 poslabšal, zdrsnila je na 61. mesto, rahlo se je poslabšala tudi skupna ocena EU-25. Podatki kažejo, da v Sloveniji še vedno ni dovolj učinkovitega ukrepanja na področju spodbujanja poenostavljenega poslovanja.

Tabela 6: Enostavnost poslovanja v Sloveniji in EU-25

	Slovenija		EU-25	
	2005	2006	2005	2006
Enostavnost poslovanja (uvrstitev)	56	61	35,86	36,14

Vir: Uvrstitev Slovenije po indeksu enostavnosti poslovanja Svetovne banke, 2005–2006, *Ekonomsko ogledalo*, 2006, str. 25.

3.4 Sodobna socialna država in večja zaposlenost

Vzpostavljanje socialne države, v kateri bi bila posameznikom omogočena ustrezna socialna zaščita, široke možnosti zaposlovanja ter splošna blaginja zahteva veliko ukrepanja predvsem na področju ustreznega usposabljanja prebivalcev, ki omogoča širše možnosti zaposlovanja. Potrebno je nudenje širokega spektra znanj in izkušenj, kar delojemalce naredi lažje zaposljive in bolj prilagodljive na trgu dela. V nadaljevanju so podani nekateri kazalci, ki prikazujejo stopnje brezposelnosti prebivalstva, stopnje brezposelnosti starejših oseb ter dolgotrajne brezposelnosti, ki osvetlijo pogled na stanje v Sloveniji in ga primerjajo s povprečjem EU.

V Tabeli 7 na strani 17 je prikazana stopnja zaposlenosti prebivalstva. Le-ta se je v Sloveniji v opazovanem obdobju povečevala, vsako leto pa je tudi presegala delež v EU-25. Opazne so razlike med spoloma, saj je stopnja zaposlenosti pri moških znatno višja tako v Sloveniji kot v EU-25. V Sloveniji so razlike med spoloma manjše kot v EU-25. Nadalje velja, da je stopnja

zaposlenosti prebivalstva v Sloveniji višja od povprečja EU-25. To gre pripisati zaposlenosti žensk, ki presega evropsko povprečje. Nasprotno pa je zaposlenost moških nekoliko nižja od tega povprečja. Zaposlenost moških in žensk se je v proučevanem obdobju povečevala tako v Sloveniji kot v EU-25.

Tabela 7: Stopnja zaposlenosti (prebivalstva v starosti 15–64 let) v Sloveniji in EU-25

	Slovenija				EU-25			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Stopnja zaposlenosti prebivalstva (%)	65,3	66,0	66,6	67,8	63,3	64,0	64,8	65,8
Stopnja zaposlenosti-moški (%)	70,0	70,4	71,1	72,7	70,9	71,4	72,1	73,0
Stopnja zaposlenosti-ženske (%)	60,5	61,3	61,8	62,6	55,8	56,6	57,6	58,6

Vir: Eurostat, 2008.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve si prizadeva za zagotavljanje enakih možnosti spolov na trgu dela ter enakomerno zastopanost tako žensk kot moških na vseh področjih. Sprejem Zakona o zavarovanju za primer brezposelnosti predvideva tudi vračilo vplačanih prispevkov tistemu delodajalcu, ki zaposli brezposelno osebo, da le-ta nadomešča odsotno žensko, ki koristi porodniški dopust (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 34).

Iz Tabele 8 razberemo, da je stopnja brezposelnosti tako v Sloveniji kot v EU-27 v proučevanem obdobju upadala. Leta 2004 je stopnja brezposelnosti v Sloveniji znašala 6,3 odstotka, do leta 2007 pa se je znižala na 4,9 odstotka. V letu 2007 je bila stopnja brezposelnosti za 2,2 odstotni točki nižja od povprečja EU-27. Upadanje je razvidno tudi za stopnjo dolgotrajne brezposelnosti. V razdobju od leta 2004 do leta 2007 se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti znižala za eno odstotno točko, pri ženskah je to znižanje znašalo manj kot pri moških. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti je bila v proučevanem obdobju v Sloveniji nižja kot pa v EU-27.

Tabela 8: Stopnja brezposelnosti in stopnja dolgotrajne brezposelnosti v Sloveniji in EU-27

	Slovenija				EU-27			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Stopnja brezposelnosti (%)	6,3	6,5	6,0	4,9	9,2	8,9	8,2	7,1
Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (%)	3,2	3,1	2,9	2,2	4,2	4,1	3,7	3,0

Vir: Eurostat, 2008.

Prisotno je izdatno izvajanje različnih ukrepov, ki bi omogočali čim večjo zaposljivost brezposelnih oseb, predvsem na področju seznanjanja le-teh z možnostmi izobraževanja, pomoči pri iskanju ustrezne zaposlitve ter svetovanja. Uvedene so bile tudi finančne pomoči delodajalcem, ki zaposlijo osebe, ki so težje zaposljive, poleg tega pa se spodbuja samozaposlovanje (Poročilo o uresničevanju programa 2007, str. 35). Poteka tudi izvajanje javnih del, ki služi namenu ustvarjanja čim več novih delovnih mest. Le-ta so namenjena predvsem najtežje zaposljivim osebam. V letu 2005 je bilo v take programe vključenih 5.368 oseb (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 53).

Pri stopnji brezposelnosti mladih oseb je prav tako opazno zniževanje, leta 2007 se je znižala tudi stopnja brezposelnosti žensk, a so navkljub tendenci po zmanjševanju te stopnje še vedno

precej visoke. Stopnja brezposelnosti žensk se je do leta 2007 gibala okrog 7 odstotkov, v letu 2007 pa je upadla na 5,9 odstotkov (Zupančič et al., 2008, str. 142). Posebna pozornost se namenja tudi mladim do 26 leta starosti, saj se želi povečati njihovo stopnjo zaposljivosti. Pomaga se jim s programi za usposabljanje, ki olajšajo vstop na trg dela ter s povračili plačanih prispevkov delodajalcem, ki se odločijo za zaposlitev oseb do 26. oziroma do 28. leta. V ukrep strukturnih skladov Usposabljanje in izobraževanje, v katerega se prednostno vključujejo mladi, je bilo v letu 2005 vključenih 23.540 oseb, v letu 2006 pa naj bi se vključilo 48.700 oseb. Do junija 2006 je bilo v ukrep vključenih 22.229 oseb ali 45 % glede na predvidene vključitve (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 36).

Iz Tabele 9 je razvidno, da se je stopnja zaposlenosti starejših oseb v Sloveniji od leta 2004, ko je znašala 29 odstotkov, do leta 2007 zvišala na 33,5 odstotkov, še vedno pa Slovenija precej zaostaja za povprečjem EU-25, kjer je v letu 2007 ta stopnja znašala kar 44,9 odstotkov. Opazne so tudi razlike pri stopnji zaposlenosti med spoloma. Stopnja zaposlenosti starejših žensk v Sloveniji se je do leta 2007 povečala na 22,2 odstotka, še vedno pa znaša veliko manj kot je povprečje EU-25, ki je v letu 2007 znašalo 36,1 odstotka. Precej višja je stopnja zaposlenosti starejših moških, ki se je v Sloveniji do leta 2007 povečala na 45,3 odstotka. Povprečje EU-25 pa je tudi na tem področju precej višje, saj znaša v letu 2007 dobrih 54 odstotkov.

Tabela 9: Stopnja zaposlenosti starejših oseb, moških in žensk v Sloveniji in EU-25

	Slovenija				EU-25			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Stopnja zaposlenosti starejših oseb (%)	29,0	30,7	32,6	33,5	41,0	42,6	43,7	44,9
Stopnja zaposlenosti starejših oseb - moški (%)	40,9	43,1	44,5	45,3	50,8	51,9	52,8	54,1
Stopnja zaposlenosti starejših oseb - ženske (%)	17,8	18,5	21,0	22,2	31,7	33,8	35,0	36,1

Vir: Eurostat, 2008.

Slovenija si je v zadnjih letih prizadevala spodbujati zaposlovanje invalidov. Posluževala se je aktivnih politik njihovega zaposlovanja. Leta 2006 smo dobili nov Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Spodbudil je nastajanje zaposlitvenih centrov, kateri omogočajo zaposlovanje težjih invalidov, ki najtežje dobijo ustrezno delo. Rezultati ukrepov so pozitivni, saj je opazno povečanje stopnje zaposlenosti invalidov v letu 2006, in sicer za kar 48 odstotkov več kot prejšnje leto, podobne velja tudi za leto 2007 (Poročilo o uresničevanju programa 2007, 2007, str. 36).

Prizadevanje za socialno državo pomeni tudi poskus zniževanja deleža prebivalstva, ki živi pod pragom revščine in omogočanje višjega splošnega življenjskega standarda. V Tabeli 10 na strani 19 je prikazan delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine, pred prejemom socialnih transferjev, razen pokojnin. V Sloveniji se je ta delež od leta 2005, ko je znašal 26 odstotkov, do naslednjega leta znižal za 2 odstotni točki, toda še vedno ostaja visok in ga je potrebno znatno znižati. V EU-25 pa se ta delež med letoma ni spremenil in je znašal 26 odstotkov. Kazalec delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine po socialnih transferjih ne izraža absolutne, ampak relativno revščino. V dohodek so vključeni vsi družinski in socialni prejemki, vključno s pokojninami. Leta 2005 je delež tega prebivalstva znašal 12 odstotkov,

kar je manj kot povprečje EU-25, ki znaša 16 odstotkov. V letu 2006 je ta delež ostal nespremenjen tako v Sloveniji kot tudi v EU-25.

Tabela 10: Delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine pred prejemom socialnih transferjev, razen pokojnin ter delež prebivalstva, ki živi pod pragom revščine po socialnih transferjih v Sloveniji in EU-25

	Slovenija		EU-25	
	2005	2006	2005	2006
Delež prebivalstva pod pragom revščine pred socialnimi transferji, razen pokojnin (%)	26	24	26	26
Delež prebivalstva pod pragom revščine po socialnih transferjih (%)	12	12	16	16

Vir: Eurostat, Statistični portret Slovenije v EU 2008, 2008.

3.5 Ukrepi za doseganje trajnostnega razvoja

Trajnostni razvoj pomeni skrb za uravnotežen, odgovoren prihodnji razvoj skladno s skrbjo za ohranjanje naravnega okolja. Slovenija veliko poudarka namenja predvsem zmanjšanju energijske intenzivnosti gospodarstva ter povečanju uporabe energije, pridobljene iz obnovljivih virov. Učinkovita raba energije predstavlja pomemben izziv za Slovenijo, saj bi zmanjšanje energetske intenzivnosti pripomoglo k izboljšanju konkurenčnosti gospodarstva. V analiziranju uspešnosti Slovenije pri doseganju ciljev na tem področju sta predstavljena kazalca s tega področja, ki kažeta delež obnovljivih virov v celotni porabi energije ter energijsko intenzivnost gospodarstva.

V Tabeli 11 so podani podatki o energijski intenzivnosti gospodarstva, in sicer kot razmerje med končno porabo energije posamezne države in ustvarjenim BDP. Kazalec energijske intenzivnosti je indikator, ki pove kako učinkovito gospodarstvo izrablja energijo pri ustvarjanju ene enote produkta. Kazalec je izražen v tisočih tonah naftnega ekvivalenta (ktoe) na milijon evrov v stalnih cenah. Razvidno je, da je energijska intenzivnost slovenskega gospodarstva veliko višja kot pa v EU-25. V letu 2005 je Slovenija za ustvarjanje BDP v višini enega milijona evrov potrebovala 320,48 ton naftnih ekvivalentov primarne energije, povprečje EU pa znaša 208,05 ton naftnih ekvivalentov. Slovenija bo morala veliko truda nameniti zmanjšanju energijske intenzivnosti ter razmisliti o prestrukturiranju gospodarstva, predvsem z uvajanjem energetskega manj intenzivnih dejavnosti ter učinkovitejši rabi energije, pri čemer gre za razmeroma dolgotrajen proces. Delež obnovljivih virov energije v celotni porabi energije je v Sloveniji v letu 2004 znašal 11,6 odstotkov, naslednje leto pa je bil za odstotno točko nižji. V EU-25 je ta delež leta 2004 znašal le 6,3 odstotka, pri čemer se je v letu 2005 povečal za 0,2 odstotni točki. V Sloveniji je delež te energije večji kot je povprečje EU-25, vendar bo ob želji za doseganje sonaravnega razvoja potrebno vlagati veliko sredstev v povečanje tega deleža, saj je še vedno nizek.

Tabela 11: Energijska intenzivnost gospodarstva (razmerje med bruto porabo energije in BDP države) ter delež obnovljivih virov energije v celotni porabi energije v Sloveniji in EU-25

	Slovenija		EU-25	
	2004	2005	2004	2005
Energijska intenzivnost gospodarstva (ktoe/mio €)	324,74	320,48	211,07	208,05
Delež obnovljivih virov energije (%)	11,6	10,6	6,3	6,5

Vir: Eurostat, 2008.

Prebivalci Slovenije so pri porabi energije izenačeni s povprečjem EU, pri tem pa je razvitost gospodarstva za kar tretjino nižja kot znaša povprečje EU. Leta 2006 je bila poraba energije s strani posameznika le za odstotek nižja kot povprečje EU, toda glede na raven BDP-ja Slovenije, ki je znatno zaostajal za evropskim, smatramo, da je bila poraba energije glede na nižji proizvod precej večja kot pa znaša povprečje EU (Zupančič et al., 2008, str. 168).

V Državnem zboru je bila novembra 2005 sprejeta Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja. Osredotoča se na prizadevanja za ohranjanje okolja in izboljšanje kakovosti življenja ter varstvo ogroženih naravnih virov. V obdobju 2005-2008 se predvideva zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, večji poudarek varstvu in rabi vode, previdnejše ravnanje s škodljivimi kemikalijami ter reševanje problemov z odpadki in industrijskim onesnaževanjem (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 63, 64).

V Tabeli 12 so predstavljeni podatki o emisijah ogljikovega dioksida na prebivalca v tonah ter zbranih komunalnih odpadkih v kg na prebivalca. Emisije ogljikovega dioksida na prebivalca v Sloveniji so v letu 2004 znašale 9 ton, naslednje leto pa so se znižale za 0,1 tono. V EU-25 je količina emisij na prebivalca leta 2004 znašala le 8,2 toni, v letu 2005 pa se je povečala za 0,1 tono, toda še vedno je bila količina emisij ogljikovega dioksida na prebivalca precej nižja kot v Sloveniji. Slovenija se je po letni količini odloženih odpadkov na prebivalca v letih 2004 in 2005 uvrstila pod povprečje EU, kar je moč pripisati višji okoljski zavesti ter razvitejšim postopkom ravnanja s komunalnimi odpadki.

Tabela 12: Emisije ogljikovega dioksida na prebivalca (t) ter zbrani komunalni odpadki v kg na prebivalca v Sloveniji in EU-25

	Slovenija		EU-25	
	2004	2005	2004	2005
Emisije ogljikovega dioksida na prebivalca (t)	9,0	8,9	8,2	8,3
Zbrani komunalni odpadki v kg na prebivalca	435	423	537	526

Vir: Eurostat, 2008, Statistični portret Slovenije v EU 2006, Statistični portret Slovenije v EU 2007

Leta 2006 se je povečevanje skupnih emisij toplogrednih plinov upočasnilo, močno povečale pa so se emisije iz prometa. Rast izpustov toplogrednih plinov je bila najnižja v zadnjih opazovanih letih. Tudi izpusti škodljivih plinov iz industrije so se zaradi izboljšanja energijske intenzivnosti v letu 2006 znižali (Zupančič et al., str. 55). Za upoštevanje določil iz Kjotskega protokola (8 odstotno zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov) je potrebno uvesti dodatne ukrepe. Zato je bil leta 2006 sprejet Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Skupni izpusti plinov se ne spreminjajo veliko, opazna pa je spremenjena sektorska porazdelitev. Povečali so se izpusti, povzročeni s cestnim prometom. Ti pa so posledica predvsem gospodarske rasti ter povečanega tranzita preko Slovenije (Logar & Mekinda Majaron, 2008).

V letu 2004 in 2005 se je začelo z ukinjanjem tehnično neustreznih ali neurejenih odlagališč odpadkov. Ministrstvo je za ta projekt namenilo sredstva v višini 1,51 mio EUR. Zgrajenih je bilo tudi nekaj zbirnih centrov za ravnanje z odpadki, prav tako pa veliko število občin uvaja in ozavešča o ločenem zbiranju odpadkov ter oskrbuje z ustreznimi ločevalnimi zbiralniki. Leta 2005 je obratovalno dovoljenje pridobilo tudi več velikih čistilnih naprav, ki se ukvarjajo s čiščenjem odpadnih voda (Poročilo o uresničevanju programa 2006, 2006, str. 65).

3.6 Merjenje uspešnosti Slovenije glede na EU

Svetovni ekonomski forum (WEF) je v letu 2004 analiziral napredek 24 držav Evropske unije pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije. Analizo je ponovil leta 2006, pri tem pa vključil še Ciper. Napredek držav se je ocenjeval na osmih področjih, in sicer:

1. vzpostavitev informacijske družbe,
2. inovacije ter raziskave in razvoj,
3. liberalizacija trgov,
4. telekomunikacijsko in transportno omrežje,
5. dostopnost finančnih virov,
6. podjetniško okolje,
7. socialna vključenost in
8. trajnostni razvoj.

Na vsakem področju lahko posamezna država doseže največ sedem točk, končne točke pa se računajo kot povprečje vseh individualnih ocen na vseh osmih področjih (The Lisbon review 2006, str. 1-4). V Tabeli 13 je prikazana uvrstitev Slovenije in njene pripisane točke ter povprečje EU-25. Slovenija je bila v letu 2004 med vsemi državami uvrščena na 15. mesto, leta 2006 pa je zdrsnila na 16. mesto, kar pomeni da se je njeno izpolnjevanje zahtev strategije poslabšalo. Dosegla je skupno 4,44 točke od 7, kar je manj od povprečja EU-25 (The Lisbon review 2006, 2006, str. 5).

Tabela 13: Uvrstitev ter točke Slovenije in EU-25 v letih 2004 in 2006

	2006		2004
	Točke	Mesto	Mesto
Slovenija	4,44	16.	15.
EU-25	4,84		

Vir: The Lisbon review 2006, 2006, str. 5.

Med državami članicami, ki so v Evropsko unijo vstopile v letu 2004, je v letu 2006 izmerjen napredek glede na leto 2004 najbolj opazen pri Češki (napredovala je z 19. na 14. mesto), Madžarski, ki je napredovala z 20. na 17. mesto, ter Slovaški, ki je s 23. mesta napredovala na 18. mesto. Najvišje uvrščene države v letu 2006 so Danska, Finska in Švedska, prav tako kot leta 2004, spremenil se je le njihov vrstni red. Na vseh ocenjevanih področjih so prejele visoke ocene. Odlikujejo se predvsem pri spodbujanju inovacij, socialni vključenosti ter trajnostnemu razvoju. Države razpolagajo s kakovostnimi znanstveno raziskovalnimi ustanovami, učinkovito je tudi sodelovanje izobraževalnih ustanov z gospodarstvom ter financiranje raziskav in razvoja. Prisotna je tudi enakopravnosti med spoloma pri plačah ter stopnje brezposelnosti, ki so med najnižjimi v Evropi (The Lisbon review 2006, 2006, str. 5).

Ostalih deset najboljše uvrščenih držav se pri uspešnosti po posameznih področjih razlikuje, čeprav nekatere kažejo jasne prednosti na določenih področjih. Nemčija je najboljša na področju liberalizacije, zelo visoko se uvršča tudi pri dostopnosti do finančnih sredstev ter trajnostnem razvoju. Velika Britanija se pri dostopnosti do finančnih sredstev uvršča najvišje, toda skupna ocena države je nekoliko slabša zaradi slabe uvrstitve pri področjih socialne vključenosti in trajnostnega razvoja. Francija se odlikuje po telekomunikacijskih ter prometnih omrežjih, toda slabo se je odrezala na področjih vzpostavljanja informacijske družbe in splošne liberalizacije gospodarstva (The Lisbon review 2006, 2006, str. 6).

Irska se je uvrstila šele na enajsto mesto, toda lahko se pohvali z enimi najboljših podjetniških okolij, predvsem z vidika možnosti za ustanovitev podjetja, olajšanega dostopa do kapitala ter relativno nizkih stopenj administrativnih ovir. Estonija ima učinkovito informacijsko družbo, vlada učinkovito promovira uporabo novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Malta je ocenjena kot država z relativno dobro razvito informacijsko družbo. Latvija pa se uvršča precej nizko, izjema je le na področju podjetniškega okolja, kjer se lahko pohvali z relativno nizkim številom administrativnih postopkov, potrebnih za ustanovitev podjetja v primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami (The Lisbon review 2006, 2006, str. 6).

Italija in Grčija sta bili na vseh področjih ocenjeni precej slabo. Uvrščeni sta ob nekaterih državah, ki so pravkar vstopile v Evropsko unijo, kot na primer Poljska, ki je pristala na zadnjem mestu. Omenjene države imajo različne težave, najbolj izstopajo zapleteni administrativni postopki, nizke stopnje uvajanja informacijske in komunikacijske tehnologije ter malo sredstev, namenjenih za raziskave in razvoj (The Lisbon review 2006, 2006, str. 7).

Iz Tabele 14 je razvidno, da se Slovenija na večini področij uvršča v drugo polovico ocenjevanih držav. Najslabše se je odrezala pri ocenjevanju podjetniškega okolja, saj je zasedla šele 23. mesto. Prav tako je problematično področje liberalizacije, kjer se je uvrstila na 22. mesto. Najvišje, 12. mesto, je Slovenija dosegla na področju trajnostnega razvoja. Ugodno oceno je prejela tudi pri ocenjevanju uspešnosti uvajanja informacijske družbe v državi ter področju inovacije ter raziskav in razvoja (The Lisbon review 2006, 2006, str. 6).

Tabela 14: Uvrstitev ter točke Slovenije in EU-25 po posameznih ocenjevanih področjih

	Informacijska družba	Inovacije ter R&R	Liberal.	Telekomunikacijsko in transportno omrežje	Dostopnost fin. virov	Podjetniško okolje	Socialna vključenost	Trajnostni razvoj
Slovenija								
Točke	4,50	3,96	4,30	5,07	4,88	3,76	4,02	5,00
Mesto	13.	13.	22.	15.	20.	23.	19.	12.
EU-25								
Točke	4,58	4,24	4,92	5,36	5,60	4,59	4,40	5,05

Vir: The Lisbon review 2006, 2006.

Slovenija veliko pozornosti namenja prizadevanju za uresničevanje ciljev Lizbonske strategije, vendar navkljub vidnim dosežkom ostaja še nekaj pomembnih izzivov. Vlada si v sodelovanju z gospodarstvom prizadeva za izvajanje obsežnega programa zmanjševanja administrativnih ovir ter poenostavljanja podjetniškega okolja, vendar pri tem še vedno ni povsem uspešna. Država je povečala delež sredstev, namenjenih za financiranje raziskav in razvoja, toda potrebno bo še nadaljnje zavzemanje za njihovo učinkovitejšo uporabo. Izvajati bo potrebno tudi več ukrepov, ki bi omogočali hitrejši prenos znanja v gospodarstvo. Slovenija hitreje zmanjšuje zaostanek za razvitejšimi državami na področju storitev prometa in trgovine kot pa pri storitvah z dodano vrednostjo, zato bodo potrebni še znatnejši ukrepi na področju raziskav in razvoja, inovacij ter izobraževanja. Na področju zaposlovanja prebivalstva pa bo nujno nadaljevati z izvajanjem ukrepov za zmanjševanje dolgotrajne brezposelnosti in zaposlenosti starejših. Dodatno bo treba povečati tudi preglednost sistema socialnih transferjev. Na področju telekomunikacij ter trga električne energije je opazna uspešna krepitev konkurence ter liberalizacija trgov.

SKLEP

Slovenija si prizadeva za čim uspešnejše uresničevanje ciljev Lizbonske strategije, ki so: vzpostavitev družbe, ki bi temeljila na znanju, privlačno poslovno okolje, izboljšanje notranjega trga in spodbujanje konkurence, udeležanje strategij na področju varovanja okolja ter vzpostavljanje prilagodljivega trga dela. V ta namen je leta 2005 sprejela tudi svojo lastno strategijo razvoja, ki za Slovenijo predstavlja možne usmeritve, ki vodijo do končnega cilja ter obenem nudijo oporo pri postavljanju vmesnih ciljev.

Podatki za Slovenijo se pri večini obravnavanih kazalnikov po posameznih področjih nahajajo precej blizu vrednosti za povprečje Evropske unije, opazna so le nekatera odstopanja. Eden izmed največjih uspehov Slovenije je prav gotovo sprejem evra kot nacionalne valute in vključitev v evro območje. Z davčnimi reformami je Slovenija tudi zmanjšala obremenitev dela in kapitala z davki. Slovenija je pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije dokaj uspešna na nekaterih področjih, predvsem gospodarskem. Toda spremembe še vedno potekajo prepočasi, zato bo morala Slovenija še dodatno spodbujati čimprejšnjo uresničitev zadanih ciljev.

Na področju doseganja konkurenčnega gospodarstva je precejšen zaostanek opaziti pri BDP na prebivalca po standardu kupne moči, saj le-ta močno zaostaja za povprečjem Evropske unije, a opazna je hitrejša gospodarska rast kot v povprečju v Evropski uniji, kar posledično pomeni zmanjševanje razlik v ravni gospodarske razvitosti.

Slovenija bo morala veliko pozornosti nameniti povečanju sodelovanja med izobraževalnimi ustanovami, gospodarstvom ter trgov del, saj so obstoječe povezave prešibke, premalo je sodelovanja med posameznimi institucijami. Posledično se uporabne rešitve ne morejo uspešno udeležati v praktičnem delovanju. Premajhen je tudi delež sredstev, namenjenih za financiranje raziskav in razvoja. Veliko pozornosti bo potrebno nameniti tudi spodbujanju razvoja podjetništva, predvsem manjših podjetij.

Na področju zaposlovanja bo potrebno več pozornosti nameniti spodbujanju še večje zaposlenosti starejših ter poznejšemu upokojevanju. Nujno pa je tudi nadaljevanje programov, ki se ukvarjajo s spodbujanjem in omogočanjem vseživljenjskega učenja ter dodatnega usposabljanja prebivalstva, saj to omogoča večjo prilagodljivost in zaposljivost posameznikov na trgu dela.

Potrebno bo tudi začeti z izvajanjem korenitejših ukrepov v smeri doseganja trajnostnega razvoja, predvsem ukrepov, ki bodo spodbujali večjo energetske učinkovitost gospodarstva ter usmeritev k čim večji uporabi energije, pridobljene iz obnovljivih virov.

Pri primerjavi uspešnosti uresničevanja ciljev Lizbonske strategije med članicami Evropske unije na osmih ocenjevanih področjih se je Slovenija leta 2006 uvrstila na 16. mesto med 25 ocenjevanimi državami. To nakazuje, da Slovenija v primerjavi z drugimi članicami pri izpolnjevanju ciljev strategije ni preveč uspešna, zaskrbljujoči sta predvsem področji liberalizacije trgov ter podjetniškega okolja, izboljšanju katerih bo v prihodnosti morala nameniti veliko poudarka. Najvišje je bila Slovenija uvrščena pri oceni področja trajnostnega razvoja, informacijske družbe ter inovacijah in vlaganju v raziskave in razvoj, vendar se tudi na teh področjih uvršča pod povprečje EU.

LITERATURA IN VIRI

1. Blanke, J. (2006). *The Lisbon review 2006: Measuring Europe's Progress in Reform*. Ženeva: World Economic Forum.
2. *Communication from the Commission, Realising the European Union's potential: consolidating and extending the Lisbon strategy, Contribution of the European Commission to the Spring European Council*. (2001). Stockholm: Commission of the European communities.
3. *Communication from the Commission to the spring European Council, Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs: launching the new cycle (2008-2010), Keeping up the pace of change*. (2007). Bruselj: Commission of the European communities.
4. Eurostat. (2008). Evropska komisija. Najdeno 24. maja 2008 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL.
5. e-VEM-GD – Državni portal za poslovne subjekte. e-VEM. Najdeno 15. maja 2008 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/>.
6. Kok, W. (2004). *Facing the challenge, The Lisbon strategy for growth and employment*. Luksemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
7. *Lizbonska strategija*. (2008). Vlada Republike Slovenije: Služba Vlade RS za evropske zadeve. Najdeno 25. aprila 2008 na spletnem naslovu http://www.svez.gov.si/si/aktualne teme/lizbonska_strategija/.
8. *Lizbonska strategija, Mejniki in novo triletno obdobje (2008–2011)*. (2008). Vlada Republike Slovenije: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj. Najdeno 12. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.svr.gov.si/si/delovna_podrocja/lizbonska_strategija/.
9. Logar, M. & Mekinda Majaron, T. (2008). *Izpusti toplogrednih plinov*. Služba za mednarodno sodelovanje: Agencija RS za okolje. Najdeno 18. maja 2008 na spletnem naslovu http://kazalci.arso.gov.si/kazalci/index_html?Kaz_id=12&Kaz_naziv=Emisije%20toplogrednih%20plinov&Sku_id=2&Sku_naziv=PODNEBNE%20SPREMEMBE&tip_kaz=1#KAZALEC_TOP.
10. Pahernik, Z. P. (2006). *O evropskih kazalnikih in ciljnih vrednostih procesa izobraževanje in usposabljanje 2010*. Radenci: Statistični dnevi 2006.
11. *Prenovljena Lizbonska strategija 2008–2010: vloga organizirane civilne družbe, Zbirno poročilo za zasedanje Evropskega sveta (13. in 14. marec 2008)*. (2008). Bruselj: Evropski ekonomsko-socialni odbor.

12. *Program izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za leto 2007.* (2007). Ljubljana: Republika Slovenija. Ministrstvo za šolstvo in šport.
13. *Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji.* (2005). Ljubljana.
14. *Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji: Poročilo o uresničevanju programa 2006.* (2006). Ljubljana.
15. *Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji: Poročilo o uresničevanju programa 2007.*(2007). Ljubljana
16. *Program slovenskega predsedovanja Svetu EU, Si.nergija za Evropo, januar-junij 2008.* (2008). Ljubljana: Slovensko predsedstvo EU 2008.
17. *Resolution on the follow-up of the Lisbon Strategy.* (2003). Official Journal of the European Union (št. 2003/C, 18. december 2003).
18. *Rast in delovna mesta, skupaj gradimo prihodnost Evrope, Nov začetek za Lizbonsko strategijo.* (2005). Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
19. *Statistični portret Slovenije v EU 2006.* (2006). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
20. *Statistični portret Slovenije v EU 2007.* (2007). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
21. *Statistični portret Slovenije v EU 2008.* (2008). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
22. *Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006.* (2001). Ljubljana: UMAR.
23. *Strategija razvoja Slovenije.* (2005). Ljubljana: UMAR.
24. *Uvrstitev Slovenije po indeksu enostavnosti poslovanja Svetovne banke, 2005–2006.* (2006). Ekonomsko ogledalo: Ekonomske analize/december 2006 (št. 12, december 2006). Ljubljana: UMAR.
25. Zupančič Kmet, R. et al. (2008). *Poročilo o razvoju 2008.* Ljubljana: UMAR.